

40 år på ett för byggnaden erforderligt lån, uttaxeras under nämnda tid, eller 40 år, i socken».

»Kyrkostämman eger besluta upptagande af amorteringslån för nybyggnad af dylikt hus eller för betalande af för uppförande af sådan byggnad inräkad skuld, med vilkor att detsamma inom 40 år betalas».

»De årliga tillskott, hvilka sålunda af kyrkostämman beslutas, uttaxeras efter fyrktalsberäkning».

Stockholm i Januari 1873.

N. S. von Koch.»

N:o 35.

Af Herr Wærn, Carl Fredrik: I fråga om löneförhöjningar åt Intendenten vid det Naturhistoriska Riksmuseet samt Föreståndaren och Amanuensen vid Statens Meteorologiska Centralanstalt.

I underdånig skrifvelse den 12 November 1873 anmälde Vetenskapsakademien behofvet af löneförbättringar för tjänstemännen vid naturhistoriska riksmuseum under uttalande af den mening, att dessa tjänstemän med hänsyn ej mindre till de anspråk på hög vetenskaplig bildning och förvärfvadt vetenskapligt anseende, som på dem måste ställas, än ock till arten och vigten af deras befattningar borde i afseende på löneinkomster vara likställda med professorer vid rikets universitet, helst musei-intendenterna, bosatte i hufvudstaden, hade att vidkännas högre lefnadskostnader.

I anledning af Kongl. Maj:ts derefter till Riksdagen gjorda framställningar hafva dyrtidstillägg blifvit genom anslag på extra stat beviljade musei-intendenter för åren 1875 och 1876.

Vid sistförflutna riksdag väcktes af enskild motionär samma förslag om musei-intendenternas likställighet med universitetens professorer och

föranledde då Riksdagen att, under uttalande af den åsigt, att de ifrågasvarande tjänstemännen onekligen borde vara likställda med professorerne vid universiteten, gifva intendenterne utöfver dyrtidstillägget en löneförbättring till enahanda belopp, som i allmänhet blef bemälda professorer i form af tjänstgöringspenningar tillagd.

Motionären, sjelf en frejdad vetenskapsman, angaf i följande ord intendenternas ställning:

»De fordringar, som ställas på dessa intendenter äro mycket stora. Vetenskapsakademien, som utfärdar kallelse till dessa befattningar, utväljer bland landets och möjligen utlandets vetenskapsmän, personer, som efter långa och mödosamma, alltid brödlösa, studier sjelfständigt arbetat inom sin specialitet och gjort sig kände såsom framstående forskare. Det arbete, som desamma derefter åligger, är ytterligt mödosamt och tager ock deras tid i anspråk. Ordnandet af de oupphörligt tillväxande samlingarne, det vetenskapliga bestämmandet af det i massor tillströmmande materialet är ett arbete af både kroppsligt och andligt starkt fordrande art, men det är icke det enda. Yngre vetenskapsmän begära ej utan fog af musei intendenter handledning och understöd vid sina specialstudier, den bildade världen åter bevis på deras fortfarande intresse för vetenskapen och deltagande i det stora kulturarbetet genom utgifvande af skrifter, hvilka skrifter med afseende på det ekonomiska resultatet alltid äro af den art, att författarne måste vara fullt belåtna, om deras derpå nedlagda möda ej dessutom kostar dem känbara pekunia uppförfingar».

»Att alla dessa anspråk också verkligen uppfyllas, derom vittna vårt rika och väl ordnade riksmuseum, den höga ståndpunkt, hvarpå naturvetenskapernas studium befinner sig i vårt land, och hvartill dessa intendenter i väsentlig mån bidragit, och det rykte desse nu och tillförene förskaffat sig vida utom vårt lands gränser, de utmärkelser som kommit dem till del från de största vetenskapliga auktoriteter.»

»En omständighet måste derjemte härvid tagas i betraktande. Dessa tjänstemän ha ingen dea minsta utsigt till befordran, hvilken dock hägrar för mängden af andra embetsmän; hvad de vid yngre år blifva, det förblifva de lifvet igenom, den lön de få som unga och hvilken visst ej är stor, förblir i det allra närmaste densamma för de gamla, kanske med talrik familj. Det behöfver ej påpekas, att deras verksamhet fäster dem vid den dyra hufvudstaden».

»Den beredvillighet Riksdagen alltid visat att tillgodose landets vetenskapliga institutioner, att understödja de män, som bereda ära åt vårt fädernesland, låter mig hoppas, att en framställning angående för-

bättring i dessa vetenskapsmäns tryckande ställning ej må lemnas utan afseende».

»Då deras ställning närmast motsvarar professorernes vid rikets universitet och Karolinska institutet, torde vara lämpligast, att deras löneförmåner ock med desses blifva likställda. Professorerne vid de nämnda läroverken hafva visserligen både föreläsnings- och examineringskyldighet, hvilken starkt tager deras tid i anspråk, men intendenternes arbete är lika vidlyftigt, lika mödosamt och i alla fall lika vetenskapligt».

I underdånig skrifvelse den 10 sistlidne November har Vetenskapsakademien förnyat sin framställning om intendenternes likställighet med universitetsprofessorerne, och i enlighet dermed anhållit att Kongl. Maj:t ville af Riksdagen begära att intendenternes löner måtte bestämmas till 6,000 kronor årligen för en hvar af dem.

Kongl. Maj:t har härpå gjort det afseende att Kongl. Maj:t i propositionen angående statsverkets tillstånd och behof föreslagit att lönen för hvar och en af riksmusei sex intenderer måtte bestämmas till 5,000 kronor, deraf 1,000 kronor såsom tjänstgöringspenningar, med rättighet derjente för intendenterna att efter fem års tjänstgöring, räknadt från och med kalenderåret näst efter det, då utnämning till tjensten egt rum, åtnjuta ett ålderstillägg af 500 kronor och efter ytterligare fem års dylik tjänstgöring ett lika tillägg af 500 kronor, hvarigenom lönen i denna lönegrad blefve 6,000 kronor.

De motiv, föredragande departementschefen i sitt anförande till statsrådsprotokollet för denna af honom tillstyrkta förändring i Akademiens förslag angifvit, äro att intendenternes löner städse varit något lägre än professorernes vid universitetet, utan tvifvel på den grund att deras tjänstgöring ansetts mindre tung.

Med intendenternes befattning är föreståndarens för den meteorologiska centralanstalten fullt jämförlig. Han måste vara en vetenskapsman af framstående rang. Äfven hans arbete är i mekaniskt hänseende ytterst mödosamt och måste fullgöras hela året igenom, hvarenda dag, lördag och söndag. I vetenskapligt hänseende är det ingalunda mindre viktigt än något annat. Hans likställighet med intendenterna i löneförmåner har ock blifvit af akademien begärd, af Riksdagen erkänd och af Kongl. Maj:t gillad i det att Kongl. Maj:t för honom begärt samma lön, tjänstgöringspenningar och ålderstillägg som för intendenterna.

Föreståndaren för den meteorologiska centralanstalten har till sitt biträde en tjänsteman, som hittills kallats amanuens, men för hvilken akademien föreslagit benämningen adjunkt. Denne måste oupphörligen förrätta samma slags arbete som föreståndaren och vara färdig att vid

hans frånvaro, såsom vid inspektionsresor för tjensten eller af annan anledning inträda i hans ställe. Äfven han måste således vara en man af hög vetenskaplig bildning. För honom har akademien föreslagit en lön af 3,000 kronor. Kongl. Maj:t har deremot föreslagit bibehållande af hans benämning af amanuens och ett arfvode för honom af endast 2,500 kronor. De af föredragande departementschefen härför anförda skäl äro, hvad benämningen angår, att en adjunktsbefattning alltid ansetts innefatta lärareverksamhet och för öfrigt är satt i fråga att vid universiteten upphöra, och i afseende å lönens eller arfvodets nedsättning, att, vid bestridandet af föreståndarens tjenst, dennes tjenstgöringspenningar tillfalla honom.

Motiven att ej i sin helhet för intendenterne vid riksmuseun, föreståndaren för den meteorologiska anstalten och dennes biträde vilja lemna de begärda löneförmånerna, och, i likhet med hvad dock Riksdagen redan gjort, erkänna de förras likställighet med professorerne vid universiteten eller med dem vid Carolinska institutet och vid Teknologiska institutet, för hvilka enahanda löneförmåner, som de för universitetsprofessorerne blifvit af Kongl. Maj:t begärda, äro således att de förra icke lika med de senare hafva någon bestämd lärareverksamhet och examineringskyldighet. Men manne härpå verkligen bör läggas den vikt, som föredragande departementschefen derpå fäster? Erkänt, såsom det är, att de förra böra hafva samma höjd af vetenskaplig bildning som de senare, och erkänt, som det väl bör vara, att de på sådana platser och med det ansvar, dem åligger, att vårda och bevara ej blott materiela samlingar af högsta värde utan ock nationens vetenskapliga anseende, så kunna väl fordringarne på dem icke vara mindre än att de till ett så maktpåliggande och ansvarsfullt värf skola egna all håg, tid och arbetskraft de kunna disponera. Det hafva de ock samvetsgrant gjort. Men kan det då vara skäl att åt den i någon mån olika arten af deras verksamhet, emot den som af professorerne vid universiteten och instituten utöfvas, gifva en vikt, som tillerkännes inflytande på löneförmånerna? Och manne ej, då samma tid, som för sistnämnde professorer användes på dem åliggande examineringskyldighet, af de förra egnas åt sjelfständig vetenskaplig forskning, det omdöme, som derom fälles, att »deras tjenstgöring ansetts mindre tung», måste till sin natur vara subjektivt och icke kan hafva någon absolut sanning, enär hvad som för den ene är tungt, för den andre är lätt, och så väl examinering som forskning i sig sjelfva äro föränderliga, stundom jemförelsevis lätta och stundom ytterligt svåra, men olika uppfattning häröf väl då ej bör hafva den verkan att åt den ene vetenskapsmannen gifva högre lön än åt den andre?

Men nedsättningen har äfven en annan sida. Den, hvars lefnadsbehof och samhällsställning äro erkänt lika stora som en annans, men erhåller mindre lön än denne, emedan hans arbete anses mindre tungt, kan icke om meningen dermed göra sig annan föreställning än att den, som lemnar de olika lönerna, hänvisar honom, af hvilken endast ett lättare arbete fordras, att genom verksamhet på annat håll fylla bristen i tillgångar för hans lefnadsbehof. Men en sådan anvisning är ytterst farlig och kan för den, som lemnar henne blifva ganska skadlig. Anser man de ifrågavarande vetenskapsmännens samvetsgrannhet deremot vara ett tillräckligt skydd, så är det deremot icke värdigt att göra den löneskilnad, som så kan förstås. Sant är emellertid att genom ålderstilläggen intendenternes löner skulle efter tio års förlopp blifva lika professorernes, och inkasten emot nedsättningen således endast gälla de första tio åren. Om man således lyckas att vid inträffande ledighet af en intendentsbefattning finna en ännu ung man, som i allo eger erforderliga egenskaper för denna tjänst, så kan man förutsätta att hans lefnadsbehof under de första tio åren äro mindre. Detta är riktigt, men tillfälligt, och nedsättningen kan till musei skada, hindra en redan äldre, men för intendentsbefattning synnerligen passande man från att söka den.

Synnerligen behjertansvärd synes mig amanuensens vid meteorologiska anstalten ställning vara. Hans tid är äfven utan lärareverksamhet ganska strängt upptagen. För honom är intet ålderstillägg föreslaget och den enda befordran han kan vänta är vid föreståndarens afgang, hvilken man bör hoppas vara aflägsen, och den är då alldeles icke gifven. Den inkomst han kan hemta af de tjänstgöringspengar, hvilka föreståndaren vid resor eller frånvaro afstår, är till beloppet mycket oviss. Lönegraden, 2,500 kronor, blir i flera andra fall, der träget och skickligt arbete fordras, utbytt mot 3,000 kronor, och stundom äfven högre belopp. Jag kan då ej annat, än anse den löneförhöjning akademien för honom begärt, såsom mycket billig.

På grund af hvad jag nu anført, får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen ville bifalla de af Vetenskapsakademien för Riksmusei intender, för föreståndaren för den meteorologiska centralanstalten och för amanuensen vid samma anstalt begärda löneförhöjningar.

C. Fr. Wærn.